THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
PUBLISHED BY
THE HEBREW JOURNAL
JOURNAL PRESS, LIMITED
542 Dundas St. West. Telephone Trinity 6830-6831
M. Clavir, Pres. and Gen. Mgr.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913

דער וואל־קאמף וועט זיין אן עקאנאמישער

אלע שפעקולאציעס זענען שוין יעצט פארענדיגט, פרעמיער קינג האט באקאנט געמאכט אין פארלאמענט, אז מיר וועלען נאך דאס יאר האבען פעדעראלע וואלען. און מיט דעם אלזא ווערען אוועקגעמאכט די אלע שפעקולירונגען, וואס זענען אין אלע קרייזען אנגעגאנגען אין די לעצטע עטליכע חדשים.

דער פרעמיער און דער פירער פון דער אפאזיציע וועלען זיכער קומען צו א פארשטענדיגונג וועגען פארענדיגען די סעסיע ווי אמשנעלסטען, כדי עס זאל בלייבען גענוג צייט פאר דער וואל־פראפאגאנדע. און די צוקונפטיגע רעגierונג וועלכע וועט דערווייל ווערען, זאל אויך האבען גענוג צייט אויף צו צוגרייטען זיך צו דער קומענדער אימפעריאלער קאנפערענץ.

אבער וואס וועלען זיין די "אישוס" פון דער קומענדער וואל־קאמפאניע, איז די ערשטע פראגע, וועלכע שטעלט זיך יעצט. ווען עס איז שוין קלאר, אז מיר גייען האבען וואלען.

זיי וועלען זיכער זיין עקאנאמישע, אויב קיין זייטיגע "אישוס" וועלען ווערען.

דער הייזיגער בודזשעט האט צוויי כאראקטעריסטישע זייטען, די פארקלענערונג פון אינערליכע שטייערען, און דאס שאפען אזא טאריף געזעצגעבונג, וואס זאל אפציען געוויסע טיילען פון דעם קאנאדער האנדעל עגלאנד. אדער אנדערע טיילען פון דער אימפעריע. און דאס לעצטע איז דאך פון גרויס וויכטיגקייט אין צוזאמענהאנג מיט דער קומענדער אימפעריעלער קאנפערענץ, וועלכע וועט זיך הויפטזעכליך באשעפטיגען מיט עקאנאמישע פראגען.

די אפאזיציע האט נאך דערווייל ניט ארויסגעזאגט קלאר איר מיינונג. אבער אויף וויפיעל עס האט זיך שוין אויסקריסטאליזירט, און אויב קיין ענדערונגען זאלען ניט פארקומען, וועט די ליבעראלע שטעלונג זיין — פארצוגליכער האנדעל מיט אין אין דער בריטישער אימפעריע, אויף וועלכען די קאנסערוואטיווע אפאזיציע וועט אנטוויקלען אין ענטפערען מיט א קאמפיין פון "קענעדע פיירסט" — קאנאדע צוערסט. די קאנאדער קאנסערוואטיוון וועלען באטאנען, אז אויב ניט פארגרעסערען דעם קאנאדער האנדעל אין לאנד גופא, מאכט ניט אויס וואוהין עס גייט, אין די שטאטען אדער עגגלאנד, ווייל קאנאדע מוז קומען צוערשט אין באטראכט.

ארום דעם וועט זיך דער וואל־קאמף צופלאקערען אורטיילענדיג לויט די ערשטע פאליטישע רעדעס וואס זענען שוין געהאלטען געווארען.

מיט'ן אנקומען פון דעם זומער...

יאר־איין, יאר־אויס, ווערען די זעלבע פראגען ארויפגעבראכט, ווען די הייסע זומער־מאנאטען קומען אן. צענדליגער פארשיעדענע פראבלעמען ברענגען מיט זיך די הייסע זומער־מאנאטען. פראבלעמען וועלכע ווערען יעדעס יאר ניט געלייזט.

קודם כל האבען מיר פאר זיך די פראגע פון ריינליכקייט ארום הויז און פון באציערען דאס הויז מיט גרינס און בלומען. אפשר איז עס ניט קיין לעבענס־וויכטיגע פראבלעם. אבער מען מוז מודה זיין, אז פאר א באדיינענדען טייל פון דער אידישער באפעלקערונג אין טאראנטא, וואלט עס געמענט ווערען א פראגע אויף וועלכער עס לויגט זיך צו געבען אן ענטפער.

היגיענע איז איינע פון די וויכטיגסטע כללים פאר דעם אלגעמיינעם געזונטס־צושטאנד פון די מענשען. און היגיענע פאדערט זיך ניט בלויז אין הויז, נאר אויך ארום הויז. ריינליכקייט איז זעהר א ווינשענסווערטער פאקטאר פאר יעדען מענשען. ווען יעדער מענש וואלט געוואוסט ווי אזוי צו אפהיטען דעם דאזיגען כלל, וואלטען א סך צרות און קראנקהייטען פארשוואונדען פון זיך אליין. מיט'ן אנקומען פון דעם זומער איז זעהר ווינשענס־ווערט אז יעדעס הויז, סאי אין דרויסען זאל זיין ריין און באציערט.

גרינס און בלומען זענען די באציערונג פון א הויז אין דרויסען. ביי אידען איז דער יום־טוב שבועות געבליבען א סימבאל פון גרינסען־באציערונג. און דאס באווייזט, ווי אזוי די אידען זענען אמאל געווען גרויסע אנהענגער פון גרינסען־באציערונג אין הויז און ארום הויז. אויסער פון דעם היגיענישען שטאנדפונקט, איז עס אויך א געווינס פאר דעם הויז בכלל ווען עס איז ריין און גרין ארום און ארום. און עס געווינט דורך דעם אויך די גאנצע שטאדט.

יעדעס יאר, אין דער זעלבער צייט, ווערען אנגעפירט קאמפיינס צווישען די הויז־איגענטימער אז זיי זאלען באציערען זייערע הייזער מיט גרינס, אבער ניט אלע אידישע הויז־איגענטימער פארשטעהען צו אפשעצען ווי געהעריג די דאזיגע נייטווענדיגקייט. זאל עס דאריבער ווערען די מאסא פון די אידישע הויז־איגענטימער היינטיגס יאר. אז זיי זאלען באשעהנען זייערע היימען מיט בלומען און גרינס. ניט נאר ווערען זיי אליין פון דעם הנאה האבען, נאר די גאנצע שטאדט, וועט פון דעם געניסען.

נאך א וויכטיגע פראבלעם, שווימט ארויף מיט'ן אנקומען פון זומער, דאס איז די פראגע וועגען אומגליקספאלען. אזוי שנעל ווי עס ווערט ווארם אין דרויסען, ווערען די צייטונגען פול מיט באריכטען וועגען צענדליגע פארוואונדעטע און דער'הרג'עטע אלס רעזולטאט פון פארשיעדענע פארקער־עקסידענטען. איבערהויפט אין עס זעהר טרויעריג אין פארלויף פון די "וויק־ענדס". דאס הייסט, דורך די שבת־נאכמיטאג און זונטאג רוה־טעג. דאן ווען דער עולם פארט ארויס מיט דער גאנצער פאמיליע, כדי צו אמוזירען זיך.

די דאזיגע "וויק־ענד" אומגליקספאלען זענען געווארען אן אמת'ע מנפה פאר דער באפעלקערונג. קיינער וועלכע שפילען זיך אין די גאסען, זענען געווענליך די ערשטע קרבנות פון די דאזיגע מחבלים. יעדעס יאר ווערט די זאל פון די דאזיגע קרבנות אלץ גרעסער.

מיט'ן אנקומען פונ'ם זומער, שווימט אויך ארויף די פראגע, ווי אזוי צו פארהיטען די גרויסע צאל וואסער קרבנות, וואס די ארומיגע טייך בען רייבען אויעך. מערסטענס זענען עס יונגלייט, וועלכע דערלויבען זיך ציפיעל צו שטיפען אין וואסער. און אזעלכע און ענליכע פראבלעמען זענען פאראן נאר א סך אזוי שנעל ווי עס באווייזט זיך דער וואריטער וועטער.

יעדעס יאר שווימט ארויף די זעלבע פראגען. יעדעס יאר באשעפטיגט מען זיך, ווי אזוי צו לייזען די דאזיגע פראגען. אבער יעדעס יאר בלייבען זיי ניט געלייזט. וואס אנבאלאנגט וועגען די לעצטע פראגען, איז עס געווים די פליכט פון דער שטאדטישער פארוואלטונג צו אנגעמען שטרענג־גערע שריט, ווי אזוי צו פארמיידען די אומגליקספאלען וואס קומען צוזאמען מיט מ'ן וואריטען וועטער. און וואס עס איז שייך וועגען גרינסען־באציערונג דארף עס ווערען א שלאג־ווארט היינטיגען זומער ביי די טאראנטאער אידישע הויז־איגענטימער.

זיין פארחוכט איז ניט קיין חסרון נאר א גרויסע מעלה

אבער בלויז דאן ווען מען אונטער־נעהמט א גרויסע און נוצליכע ארבייט — זאגט מולטי־מיליאנער סוויפט.

מיר האסען צו זיין פאר'חוב'ט, צו אנטלייהען און ניט האבען אפצוגעבען.

ס'זענען פאראן מסתמא גענוג מענשען וועלכע פארגעסען דוקא אפצוגעבען א חוב ווי האבען הייסט עס ליעב צו זיין מקבלים און האלטען פונ'ם פסוק: לעולם תקח. אבער מיר מענען זאגען מיט זיכער־הייט, אז די מעהרהייט פון אונז האבען ליעב צו האלטען זייער רעפוטאציע אין דער הינזיכט ריין און אנשטענדיג.

פארקעהרט, א מענש וואס איז פאר־פלאנטערט אין חובות ווערט מיט באר־וויערען באטראכט פון אונז.

וואס קאן נאך זיין ערגער, ווען מען דארף אנקומען צו מענשענס רחמנות און וואו איז נאך דא א גרעסערער רחמנות ווי דאס, אז מיר דארפען זיך אפבעטען ביי יענעם צו ווארטען ביז גאט וועט אונז באגליקען, אדער ווען מיר דארפען נעהן לייהען און יענער גלויבט אונז ניט, ווייל ער האט געזעהן אז מיר קענען ניט אפ־געבען אפילו די אלטע חובות?

איז טאקי נאטירליך, אז מיר האל־טען זיך צוריק פון לייהען, און ווען מיר קומען אריין, חלילה אין אזא שלעכטער סיטואציע, ווען חובות הענגען איבער אונזערע קעפ, באטראכטען מיר זיך אלס אומגליקליך.

עס וועט דעריבער זיין באמת אן איבעראראשונג, ווען מיר וועלען איבער־געבען די רייד פון איינעם פון די גרעס־טע קאפיטאנען פון אינדוסטריע אין אמעריקא, וועלכער האלט אז א מענש דארף יא אריין אין חובות.

דער אינדוסטריעלער קאפיטאן, וועלכער מעם ווערטער וועגען דעם מ' זולען דא איבערגעבען, איז לואיס פ. סוויפט, א מולטי־מיליאנער. און פרעזידענט פון סוויפט ענד קאמפאניע, פון שיקאגא. אן ערפאהרענער מענש, א באיאהרענטער און ווי מען ניט איבער, א זעהר קלוגער — אט דער דאזיגער "לודער" זאגט, אז חובות זיינען ניט אזא גרויסע געפאהר און אז פארקעהרט, מיר דארפען נאך זיך אליין פאר'חוב'ען.

וועט איהר דאך פרעגען: סטייטש ווי איז עס מעגליך?

דארפט איהר אבער וויסען וואס אן וועג אין דער געדאנק לייגט זיך אויפ'ן שכל.

דער מולטי־מיליאנער סוויפט האט אנגעפאנגען זיין קאריערע פון סאמע דעם, דאס הייסט, ווען ער איז נאך געווען זעהר ארים און האט זיך אזוי הויך ארויפ־נעארבייט, אז ער איז געווארען איינער פון די מעכטיגסטע מענשען אין אמעריקא.

סוויפט האלט דעריבער, אז די שווערקייטען און שטרויכלונגען וואס ער האט אנגענומען אויף זיין וועג צו ער־פאלג האבען איהם ניט בלויז אפגעשוואכט נאר געשטארקט די חענט.

שווערקייטען צו איבערוועלטיגען. האלט דער מולטי־מיליאנער, איז דער בעסטער אנרעגער צו קאמף און קאמף די בעסטע פארזיכערונג פאר ערפאלג.

ווען אלעס געהט גלאט, מוז קומען אן אפשוואכונג אין דער איניציאטיווע און דאס קאן ניט העלפען צו געהן פארווייס.

אט וואס דער מולטי־מיליאנער זאגט צווישען אנדערעס:

"דער מענש וואס פאנגט אן ביים סאמע קעלער, קומט ענדליך ארויף צום ערשטען פלאר.

"ער בויט דעם פונדאמענט פאר זיין קינפטיגער היים. און אויב ער בויט ריכטיג און טריי, אויפשטעלענדיג א גע־זונטען פונדאמענט, וועט ער שוין זעהן אז די איבערינע נעבעידע זאל האבען אלע נויטיגע קוואליפאציעס.

"דעריבער: פארשולדיגט אייך, נעהט אריין אין חובות!

"נאטירליך, עס מיינט ניט אז זיי זאלען זיך פארשולדיגען פאר קליידער, טרינקען אדער עסען, נאר פאר עפעס אן אינוועסטמענט, וואס האט א ממשות און וואס איז ווערט געמאכט צו ווערען.

"דער בעסטער און גרעסטער אנרע־גער צו טהאטען זיינען חובות. זעהר וועג־ניג מענשען וועלען שפארען פאר עפעס סיידען זיי וועלען האבען איבער זיך עפעס א כוח וואס וועט זיי צווינגען דער־צו.

"חובות זיינען אזא כח און אנרע־גונג.

"חתונה האבען איז אויך אן אנרע־גונג פאר בויען א צוקונפט פאר זיך. אבער דא איז שוין פארמישט אן אנדער פערזאן, די פרוי, און עס איז מאראליש ניט ריכטיג צו איינשטעלען יענעמס לע־בען אין קאן, איבערהויפט ווען זי קאן נאך זיין אין א געוויסען זין א שטערונג."

אט אזוי ברענגט ארויס סוויפט דעם נעראנג אז חובות איז ניט קיין אומ־גליק, אבער בלויז ווען עס ווערט געטאן מיט'ן צוועק אויפצוהייבען א צוקונפט

(פארזעצונג אויף: פיירדש 5)

די תימניעה ישובים אין ארץ ישראל

פון ג. טעדפיר.

דער נייער שטראם עולים פונ'ם ווייטען תימן האט ווידער אויפגעוועקט דעם פראבלעם פון א וואונדערפולען איי־רישען שטאם, וועלכער געהט אונטער מחכת די רדיפות אין דעם פיידאלען לאנד. דארט זוכען די הערשער ניט נאר צו דערשטיקען דעם נאציאנאלען באן וואוסטזיין נאר צו פארטיליגען דעם גאנ־צען שטאם, וועלכער זוכט זיך א וועג צום איינענעם לאנד.

ווער עס האט זיך נאר באקאנט מיט דעם ספעציפישען ארט פון דעם אידישען שטאם מוז שטעהן בלייבען ווי פאר־כשופ'ט, ווייל פאר זיינע אויגען אנט־פלעקט זיך א גאנץ אויסערליכער טיפ איד מיט אן אויסגעשפראכענער אייגענטימ־ליכער קולטור; ספעציעל פיהלט זיך ביי זיי א מאדנע שאפונגס קראפט וואס זוכט אנטייל צו נעהמען אין דער גאנצער ארץ ישראל יצירה. און ווייזט ארויס א סך פארשטענדניס פאר די זעמטליכע לאנד־פראבלעמע. א סך פיעל מעהר ווי די אנ־דערע אידישע מזרח־עדות. זיי ווייזען אויך ארויס אן אייגענע ספעציפישע אינ־טעליגענץ, וועלכע לעבט זיך לעצטענס אויך קינסטלעריש אויס. עס האבען זיך אין לאנד באוויזען תימנ'ער שוישפיעלער וועלכע צייגען א גרויסע טעאטראלע פע־היגקייט און ספעציעל אינטערעסאנט איז זייער אויסדרוק אין פארב און פארם. ניט איינמאל האט מען געקענט זעהן ביי אויסשטעלונגען די צייבער־קראפט פון זייער פאנטאזיע, וועלכע איז אזוי מערק־ווירדיג, אנדערש ווי מיר זענען געוואוינט צו זעהן ביי פארשיעדענע מצפון־אידען.

אט זייער נאנצען לעבען, די יום־טובים, די חתונות, די טענץ, די אויס־דרוקס קראפט אין מימיק און וואר, וועל־כע זענען ביז היינט פאסט אן אונער־פארשטער אוצר, שטעהען אונטער דער אויסטערלישער פאנטאזיע. וואס באר־הערשט זייער נאנץ געזעון. (זייערע נאלד־שמיד ארבייטען און וועבעריין זענען א פרק פאר זיך).

נאר ניט נאר קינסטלעריש זענען זיי באנאבט. פאר די לעצטע פאר צעהנדליגע יאהרען האבען זיי באוויזען, אז זיי זענען אויך גוטע ארבייטער און קענען זיין גוטע פויערים. א סך פון זיי שטרעבען אויך צו ווערען פויערים און נעהען גלייך ביי זייער אנקום אין די קאלאניעס.

ניט איינמאל אין מיר אויסגעקומען צו רעדען מיט זיי ווענען זייערע ציעלען אין לאנד. אן אינטערעסאנטע זאך, אז די מייסטע האבען זיך אין א מערקווירדיגער פשטות און ליעבע אויסגעדריקט זייער הארץ ווענען זייערע חלומות אויף א פאר דונאם ערד, וועלכע זיי וואלטען מיט זיי־ערע דארע נאר פארהארטעוועטע הענט גערבייט. ווייל הגם אויסערליך זעהען זיי אויס צו זיין שוואך, ווי זייער קערפער וואלט געווען אין סטאדיום פון דעגענע־ראציע, אזן מיר ניט איינמאל אויסגעקו־מען צו באוואונדערען זייער אויסדויער קראפט ביי פארשיעדענע ארבייטען און די ארבייטען וועלכע זענען נאר ניט קיין לייכטע.

דאס וויכטיגסטע וואס אונטערשיי־דעט זיי פון אנדערע אידישע מזרח גע־מיינדעס, איז אז אפילו ביי די שווערסטע ארבייטען בעווייזען זיי אן אויסגעפרעגטע אינטעליגענץ זיך אין אויף פארשיעדענע אופנים צו העלפען. ספעציעל אין דער קליין לאנדווירטשאפט וויזען זיי ארויס א סך פארשטענדניס און שאפונג קראפט. צווישען די תימנ'ער נעפינען זיך שוין היינט נוטע פאך ארבייטער אין פארשיע־דענע צווייגען פון ציטרוס פלאנטאציעס. בולט איז דאס אין די לאנדווירטשאפטלי־כע ישובים פון די תימנ'ער אידען וועלכע נעפינען זיך אין לאנד ביי די גרעסערע קאלאניעס.

דער רוב פון זייערע לאנדווירט־שאפטליכע ישובים איז ענטשטאנען אין יאהר תרס"ט, ווען זיי האבען זיך געגענטען נעהן פון זייערע פינסטערע שטערטלאך קיין ארץ ישראל. זייערע ישובים זיינען דאס רוב קאנצענטרירט אין יהודה ביי די גרויסע פלאנטאציע קאלאניעס, וואו זיי פלעגען אויך ארבייטען אלס פשוט'ע אר־טער אין די באיארעס אויך אין די ווייב־נערטנער.

ביי ראשון לציון זיינען פאראן צוויי שכונות "שיבת ציון" און נוה ציון"; ביי דע זיינען געגרינדעט אין יאהר תרס"ט; עס זיינען דארט פאראן זעכציג משפחות; יעדע באזעצטע פאמיליע האט היינט א מגרש פון איין בז צוויי דונאם, אויף וועלכען עס שטעהט א הויז געבויט פון שטיין. איצט קויפט מען באדען פאר זיי און יעדע פאמיליע באקומט זעקס דונאם ערד, וועלכע זענען געווידמעט דאס רוב פאר געמייזע גערטנער, עופות און בינען־צוכט. יעדער פון זיי האט א קוה אדער ציגען.

שערים — די שכונה ביי רחובות איז געגרינדעט געווארען אין דעם יאהר תרס"ט, ווען מען האט באזעצט די פריש אנגעקומענע תימנ'ער. דאס איז ביז היינט די גרעסטע תימנ'ער שכונה, ווייל מען נעהמט זיך צום אויפבויען נאך גרעסערע. אין שערים געפינען זיך 125 משפחות און יעדע משפחה האט 10 דונאם ערד, אויף וועלכע זיי ענטוויקלען אן אינטענסי־וע קליין ווירטשאפט.

א טייל פון זיי וועלכע האבען ניט קיין באדען געהען אריבער אין דער נייער שכונה, וואס ווערט אויפגעבויט ביי רחובות. זיי בעארבייטען שוין די ערד, וועלכע מען האט ספעציעל פאר זיי גע־קויפט, זייט צוויי יאהר און זיינען דארט תבואה.

דא אין דער טאג טעגליכער שווערער ארבייט קען מען דערקענען זייער איבער־געבענהייט צו דער ערד, וועלכער זיי בע־ווירטשאפט. אויף א טייל פלאנצט מען באיארעס און דער רעשט בלייבט פאר פיה־פוטער אדער באנאנעס, וועלכע גע־דייהען גוט אין דער געגענד. מען האט שוין אויסגעגראבען א ברונען און איינגע־ארדענט די וואסער אינסטאלאציע; איצט ווערען שוין געבויט 10 הייזער פון א ספעציעלען פאנד פון אמעריקאנער אי־דען. יעדעס הויז וועט קאסטען 110 פונט און האט צוויי צימערען, קיך און וואראנ־דא.

שוין איצט בעארבייטען די תימנ'ער פון שערים דעם באדען און נוצען איהם אויס פאר זיך, הגם זיי האבען געקאנט ביז איצט נאר זייען תבואות. אבער איצט אז מען האט איינגעארדענט די באר־וואסערונג אינסטאלאציע נעהמען זיי זיך צו אינטענסיווער ווירטשאפט, וועלכע זיי לערנען אין די קאלאניעס און ביי די ארומיגע חלוצים וואס האבען זיך דארט באזעצט אין די לעצטע יאהרען און ברענ־גען אריין נייע מעטאדען אין דער אויס־נוצונג פון דער ערד.

ביי כן ציונה ווערט איצט געבויט די גרויסע תימנ'ער זידלונג טירת שלום פאר דרייסיג משפחות. דער אלגעמיינער באדען שטח 600 דונאם, יעדער וועט פלאנצען 6 דונאם באיארע און 4 דונאם באקומט ער פארן הויז און פאר דער אינ־טענסיווער קליינווירטשאפט. ספעציעל געמייזע. דאס רעסט איז פאר ווייינגערט־נער און אויך פאר זיתים. יעדער לאנד־ווירט וועט באקומען 20 דונאם ערד. נאר אויסער לאנדווירטען באזעצען זיך דאר־טען אויך בעלי מלאכות; זיי וועלען באר־קומען נאר צו דריי דונאם פאר א משפחה פאר א הויז און פאר א קליין ווירטשאפט וועלכע זיי וועלען בעארבייטען אין דער פרייער צייט.

מען האט פאר זיי אויסגענגראבען א ברונען און מען ארדענט איין די אינסטא־לאציע. דארט וועלען זיך באזעצען די תימנ'ער, וועלכע האבען בז ביז 11 משפחות, וועל־כע האבען בז ביז איצט גע־וואוינט אין נס ציונה 11 משפחות, וועל־כע וועלען פארלאזען זייערע הייזער, אין דער קאלאניע, וואו יעדער פון זיי האט געהאט נאר איין דונאם און אריבערגעהן אין דער אייגענער זידלונג; עס וועלען זיך דא אויך באזעצען תימנ'ער אויס באר יעקב און א טייל אויס ראשון לציון, וואס זיינען ביז היינט אין צריפים.

די אלע ישובים ווערען געבויט מיט דער הילף פון דעם קרן היסוד אויף דעם באדען פון דעם קרן קימת, זעלבסטפאר־שטענדליך, אז מיט דעם פארגרעסערען פון דער קאלאניזאציע וועט דער קרן היסוד ווידמען מעהר אויפמערקזאמקייט דעם ספעציפישען טיפ איד, וועלכער ווי דער חלוץ באהעפט זיך מיט דער ערד און ניט איהר אוועק'זיין בלוט אין קראפט. ווייל ווי אויבען דערמאהנט זיינען די תימנ'ער די פעהיגסטע אין אלע הינזיכ־טען פון אלע אנדערע מזרח עדות. זיי זיינען גרייט צו ליידען ווי די חלוצים נאו זיי זאלען וויסען, אז פריהער אדער שפע־טער זאלען זיי זיך קענען באזעצען אויף דעם באדען.

אויסער דעם געפינען זיך היינט פאסט אין יעדער קאלאניע איינגיגע משפחות (נאר דאס רוב וואוינען זיי צור־זאמען), וועלכע זיינען דארט באשעפטיגט אלס טאג ארבייטער און בעלי מלאכות. מען מוז אויך אונטערשטרייכען, אז זיי נעפינען זיך היינט אין אלע שטעדט און נעהמען אנטייל אין דעם געזעלשאפטלי־כען לעבען. זיי זיינען ארגאניזאציאנס־פעהיג און ארגאניזירען זיך אויך אין דאס־בען זייערע דעלעגאטען אין ועד לאומי און צו די קאנגרעסען. אויף פיהרען זיי איצט אן א גרויסע קולטורעלע ארבייט צווישען דער איינגעגער יוגענד, וועלכע באוויזט א זעהר גרויסען הונגער צום לערנען און ניט נאר צו טעאראטישע לימודים, נאר אויך פראקטישע. וויסענ־שאפטליכע אין פארשיעדענע צווייגען פון דער מאדערנער טעכניק. ניט איינמאל קען מען באוואונדערען די אויפנעהמונגס קראפט פון אט די יונגע תימנים אויף פארשיעדענע פאך־קורסען. וואו ניט איינ־מאל איבערשטיינען זיי די אשכנזישע יוגענד.

עס פיהלט זיך אז ערנעע אין דער טיעפעניש פון דעם וואונדערליכען שטאם ענטפלעקט זיך א קאנדענסירטע שאפונגס קראפט, וועלכע איז גאנצע דורות געווען אונטערדריקט און געפינענדיג א וועג צו פרייע ענטוויקלונג וועלען זיי ניט איין מאל באצייבערען די וועלט.

גראד אין ארץ ישראל האבען זיי די מעגליכקייט צו פרייער ענטוויקלונג אין א איינענער שפראך, וועלכע קלינגט אין זייער מויל אזוי באצויבערענד, ווי זיי וואלטען דורך דער שפראך אנט־

דעם לעזערס ווינקעל

זעהר חשוב'ער רעדאקטאר!

בעטראכטענדיג "דעם לעזערס ווינ־קעל" אלס די פרייע טריבונע פון אייער צייטונג וואו יעדער לעזער קען ארויסזאג־גען זיין מיינונג, האף איך אז איהר וועט געבען אן ארט פאר פאלגענדען בריעף.

אין "אידישען זשורנאל" פון זונטאג דעם 4־טען ד. ח. איז אפגעדרוקט א בריעף פון ה' בצלאל אין וועלכען דער שרייבער בעקלאגט זיך אויף דעם, וואס דאס טאראנטער אידענטטום האט זיך גע־לאזט אזוי מיאוס אפגארען.

איז ערשטענס ווילט זיך פרעגען דעם הער בצלאל, וואו איז ער געווען מיט א צוויי וואכען צוריק, ווען דער דעלעגאט פון דער "צישא" יעקב פאט איז ארומגע־גאנגען צו אלע יוניאנס אין אידישע אר־גאניזאציעס און זיי געהאלטען אין איין אפגארען? ערשט איצט, ווען "דער איד פון פוילען" האט שוין "בעראבעוועט" א שטאדט מיט אידען, זענען איהר ה' בצלאל ארויס מיט אייער "באפט דעם גנב!"

דוכט זיך, אז דער דאזיגער איד פון פוילען האט זיין "גזלה" ניט אויסגעפיהרט ביינאכט ערגעץ אין א וואלד, נאר בקול רם און אין מיטען העלען טאג, ביי דער מיטהילף פון עטליכע אנגעזעהענע ארגא־ניזאציעס פון שטארט און דוקא אידישע. איז ווי דערלאזט מען דאס לכתחילה צו אזא מין זאך?!

נאר אויב מען זאל געהן פרעגען ביי הער בצלאל קשיות, איז ברוך השם פאראן געגען וואס צו פרעגען.

עס וואלט אבער פארנומען צופיעל ארט און איך וועל זיך בעסער פארנעהמען מיט אנווייזען אויף איינגע "אומפינקט־ליכקייטען" מיט וועלכע, איינגעגטליך דער בריעף פון הער בצלאל איז פול פון אנ־הויב ביז'ן סוף.

אלס איינער פון די בעגלייטער פון פריינד יעקב פאט אויף זיינע בעזוכען ביי די פארשיעדענע ארגאניזאציעס און יוניאנס שטעל איך פעסט אז פריינד פאט איז ניט סתם ארומגעגאנגען צו אידען, נאר צו ארבייטער און ראדיקאלע ארגא־ניזאציעס וועלכע עס איז דורכאויס נא־הענט און סימפאטיש די ארבייט פון "צישא".

דערמיט ערקלערהרט זיך אויך דער רויגער ערפאלג פון פריינד פאט'ס באזוך בייגער קעל, אלס די פרייע טריבונע פון אייער צייטונג וואו יעדער לעזער קען ארויסזאג־גען זיין מיינונג, האף איך אז איהר וועט געבען אן ארט פאר פאלגענדען בריעף.

אין "אידישען זשורנאל" פון זונטאג דעם 4־טען ד. ח. איז אפגעדרוקט א בריעף פון ה' בצלאל אין וועלכען דער שרייבער בעקלאגט זיך אויף דעם, וואס דאס טאראנטער אידענטטום האט זיך גע־לאזט אזוי מיאוס אפגארען.

איז ערשטענס ווילט זיך פרעגען דעם הער בצלאל, וואו איז ער געווען מיט א צוויי וואכען צוריק, ווען דער דעלעגאט פון דער "צישא" יעקב פאט איז ארומגע־גאנגען צו אלע יוניאנס אין אידישע אר־גאניזאציעס און זיי געהאלטען אין איין אפגארען? ערשט איצט, ווען "דער איד פון פוילען" האט שוין "בעראבעוועט" א שטאדט מיט אידען, זענען איהר ה' בצלאל ארויס מיט אייער "באפט דעם גנב!"

דוכט זיך, אז דער דאזיגער איד פון פוילען האט זיין "גזלה" ניט אויסגעפיהרט ביינאכט ערגעץ אין א וואלד, נאר בקול רם און אין מיטען העלען טאג, ביי דער מיטהילף פון עטליכע אנגעזעהענע ארגא־ניזאציעס פון שטארט און דוקא אידישע. איז ווי דערלאזט מען דאס לכתחילה צו אזא מין זאך?!

נאר אויב מען זאל געהן פרעגען ביי הער בצלאל קשיות, איז ברוך השם פאראן געגען וואס צו פרעגען.

עס וואלט אבער פארנומען צופיעל ארט און איך וועל זיך בעסער פארנעהמען מיט אנווייזען אויף איינגע "אומפינקט־ליכקייטען" מיט וועלכע, איינגעגטליך דער בריעף פון הער בצלאל איז פול פון אנ־הויב ביז'ן סוף.

אלס איינער פון די בעגלייטער פון פריינד יעקב פאט אויף זיינע בעזוכען ביי די פארשיעדענע ארגאניזאציעס און יוניאנס שטעל איך פעסט אז פריינד פאט איז ניט סתם ארומגעגאנגען צו אידען, נאר צו ארבייטער און ראדיקאלע ארגא־ניזאציעס וועלכע עס איז דורכאויס נא־הענט און סימפאטיש די ארבייט פון "צישא".

"דער איד פון פוילען" האט אויך דער ווינש פארגעסען צו רעדען וועגען דער שטע־לונג וואס די "צישא", אין וועלכער עס פארגעסען אגב פארטראטען אויסער דעם "בונד", די פרייע־ציון, פאלקס־דעמאקרא־טען און אומאפהענגיגע שול־טוער, האט אנגענומען צו די געשעהענישען אין פא־לעסטינא. און נאכדעם ווי ער האט ניט א גערעדט, איז טאקע אן אומזין אונטערצו־ציהען אויעך אזוי אלס מיאוסע אין נארישע אינ־סינואציעס פאר דער עפענטליכקייט, אז מען האט אין די שולען פון "צישא" גע־לערענט מיט די קינדערלאך, אז אין פא־לעסטינע איז פארגעקומען א רעוואלוציע פון די אראבער קענען דעם ענגלישען און "ציוניסטישען אימפעריאליזם" אדער אז די "צישא" אין פוילען האט אין דער צייט פון די אומרוהען אין פאלעסטינע גענו־מען די זעלבע שטעלונג ווי די "פרייהייט" און די קאמוניסטען פון ניו יארק.

אהא, נאך א טענה, די שולען אין פוילען שטעהען אונטער דער פיהרער־שאפט פון א פארטיי וועלכע איז פיינד־ליך צו דעם אידיש נאציאנאלען נעגאנ־ג א פיהרערשאפט, וועלכע ערציהט א דור, אין א ניט אידישען גייסט.

נו, וועגען אידישקייט און וועגען אי־דישער ערציהונג נעהם איך זיך ניט אונ־טער אויף דעם ארט. צו פאלעמיזירען מיט'ן הער בצלאל, ווייל אידישקייט איז בעונותינו הרבים געווארען א רעלאטיווער באגריף. איך וויל נאר בלויז ביי דער געלעגענהייט פעסטשטעלען אז אויך וועג־נען אידישקייט האט פריינד פאט ניט פארגעסען צו רעדען.

ווער עס פאהרט פארביי ביי דער חדרה סטאנציע קען זעהן פון דער ווייר־טענס צוויי רייען הייזער וועלכע ליגען אויף א ברעגעל צווישען עקאליפטוס ביי־מער.

זיי טראכטען צו פארגרעסערען זייער באדען.

דאס וויכטיגסטע וואס עס ווערט פאר זיי אויפגעטאן איז דער ביי פון צוויי אין טראנטא און דאס איז ניט קיין צור־פאל, נאר אומעטום וואו די דעלעגאטען פון "צישא", די פרייע־ציון, פאלקס־דעמאקרא־טען און אומאפהענגיגע שול־טוער, האט אנגענומען צו די געשעהענישען אין פא־לעסטינא, און נאכדעם ווי ער האט ניט א גערעדט, איז טאקע אן אומזין אונטערצו־ציהען אויעך אזוי אלס מיאוסע אין נארישע אינ־סינואציעס פאר דער עפענטליכקייט, אז מען האט אין די שולען פון "צישא" גע־לערענט מיט די קינדערלאך, אז אין פא־לעסטינע איז פארגעקומען א רעוואלוציע פון די אראבער קענען דעם ענגלישען און "ציוניסטישען אימפעריאליזם" אדער אז די "צישא" אין פוילען האט אין דער צייט פון די אומרוהען אין פאלעסטינע גענו־מען די זעלבע שטעלונג ווי די "פרייהייט" און די קאמוניסטען פון ניו יארק.

אהא, נאך א טענה, די שולען אין פוילען שטעהען אונטער דער פיהרער־שאפט פון א פארטיי וועלכע איז פיינד־ליך צו דעם אידיש נאציאנאלען נעגאנ־ג א פיהרערשאפט, וועלכע ערציהט א דור, אין א ניט אידישען גייסט.

נו, וועגען אידישקייט און וועגען אי־דישער ערציהונג נעהם איך זיך ניט אונ־טער אויף דעם ארט. צו פאלעמיזירען מיט'ן הער בצלאל, ווייל אידישקייט איז בעונותינו הרבים געווארען א רעלאטיווער באגריף. איך וויל נאר בלויז ביי דער געלעגענהייט פעסטשטעלען אז אויך וועג־נען אידישקייט האט פריינד פאט ניט פארגעסען צו רעדען.

ווער עס פאהרט פארביי ביי דער חדרה סטאנציע קען זעהן פון דער ווייר־טענס צוויי רייען הייזער וועלכע ליגען אויף א ברעגעל צווישען עקאליפטוס ביי־מער.

זיי טראכטען צו פארגרעסערען זייער באדען.

דאס וויכטיגסטע וואס עס ווערט פאר זיי אויפגעטאן איז דער ביי פון צוויי

דער וואל־קאמף וועט זיין אן עקאנאמישער

אלע שפעקולאציעס זענען שוין יעצט פארענדיגט, פרעמיער קינג האט באקאנט געמאכט אין פארלאמענט, אז מיר וועלען נאך דאס יאר האבען פעדעראלע וואלען. און מיט דעם אלזא ווערען אוועקגעמאכט די אלע שפעקולירונגען, וואס זענען אין אלע קרייזען אנגעגאנגען אין די לעצטע עטליכע חדשים.

דער פרעמיער און דער פירער פון דער אפאזיציע וועלען זיכער קו־מען צו א פארשטענדיגונג וועגען פארענדיגען די סעסיע ווי אמשנעלסטען, כדי עס זאל בלייבען גענוג צייט פאר דער וואל־פראפאגאנדע. און די צו־קונפטיגע רעגierונג וועלכע וועט דערווייל ווערען, זאל אויך האבען גענוג צייט אויף צו צוגרייטען זיך צו דער קומענדער אימפעריאלער קאנפערענץ.

אבער וואס וועלען זיין די "אישוס" פון דער קומענדער וואל־קאמ־פאניע, איז די ערשטע פראגע, וועלכע שטעלט זיך יעצט. ווען עס איז שוין קלאר, אז מיר גייען האבען וואלען.

זיי וועלען זיכער זיין